

Bilaga 1 Beslutsträd och tidplan

Denna bilaga är en av leveranserna från projektet Fas 1 - Inriktningen. Bilagorna ska utgöra underlag för de beslut som ska fattas av kongresserna respektive förbundsmötet under 2023 gällande fortsatt arbete kring ny organisationsform. Bilagorna beskriver olika aspekter och frågeställningar (t.ex. möjliga ekonomiska eller juridiska konsekvenser av olika förslag och scenarion) som är av betydelse för att kunna fatta beslut om inriktningen på det fortsatta arbetet inom projektet och med en ny organisationsform. Bilagorna är ett underlag till kongresserna respektive förbundsmötet på samma sätt som t.ex. revisionsberättelsen. Det går alltså inte att ändra på bilagorna. Det går heller inte att lägga förslag som rör innehållet i bilagorna.

Bilagorna strävar efter att presentera fakta och analyser baserade på fakta. Bilagorna gör inga värderingar och ger inga rekommendationer så länge det inte handlar om att peka ut juridiska eller liknande konsekvenser.

Inledning

I arbetet med att analysera olika möjligheter till ny organisering av de fyra förbunden är det centralt att i ett tidigt skede få en övergripande uppfattning om hur ett eventuellt fortsatt arbete skulle kunna genomföras. Det handlar om att ta fram ett beslutsträd, dvs. en sammanställning av vilka val som behöver ske i en eventuell framtida process, hur dessa beslut påverkar varandra, i vilken ordning besluten behöver tas etc. Det handlar också om att koppla beslutsprocessen till en tidsplan så att beslut kan beredas och presenteras i rätt tid inför kommande beslutsmöten etc.

En leverans i projektet Fas 1 - Inriktningen är därför ett beslutsträd och en tidsplan för det eventuella arbetet med en ny framtida organisering av verksamheterna i de fyra förbunden. I detta PM presenteras ett beslutsträd och en tidplan utifrån de olika möjliga alternativa beslutskombinationerna vid kongresser och förbundsmöte.

Metod

Arbetet i denna del har genomförts genom att data samlats in via en kombination av dokumentanalyser, samtal etc. Resultat från genomförda dialogmöten, enkäter, djupintervjuer och övriga insatser i projektet har också påverkat resultatet.

Genomförande

Arbetet med denna bilaga har skett löpande under projektets gång. Synpunkter, kommentarer, förslag etc. har samlats in under möten med medlemmar, förtroendevalda och anställda. Stadgar har granskats etc.

Resultat

Övergripande tidslinje

Vår 2023	Sommar 2023	Höst 2023	Vår 2024	Höst 2024	2025
FAS 1: INRIKTNINGEN		FAS 2: UTREDNINGEN		FAS 3: GENOMFÖRANDET	
Kongresser UNF, Junis, IOGT- NTO		Förbunds- möte NSF		Extra kongresser och FM	
<ul style="list-style-type: none">● Projekt: Inriktningen● Dialogmöten och kommunikation● Inventering utredningsbehov● Gemensamma förbundsstyrelsediskussioner● Gemensamt förslag till inriktningsbeslut till kongresser och förbundsmöte tas fram● De fyra förbundsstyrelserna fattar beslut om att lägga fram förslag om utredning			<ul style="list-style-type: none">● Nytt projekt: Utredning● Dialoger och kommunikation● Utredningar och konsekvensanalyser● Gemensamma förbundsstyrelsediskussioner● Gemensamt förslag tas fram till extra kongresser och extra förbundsmöte● De fyra förbundsstyrelserna fattar beslut om att lägga fram förslag om ny organisationsform		<ul style="list-style-type: none">● Projekt övergår till genomförande och ansvar i ordinarie verksamhet● Åtgärder enligt beslut och nödvändiga implementeringsbeslut● Överföring och hantering av tillgångar, avtal, medlemskap, huvudmannaskap om så är relevant● Verksamhetsövergångar

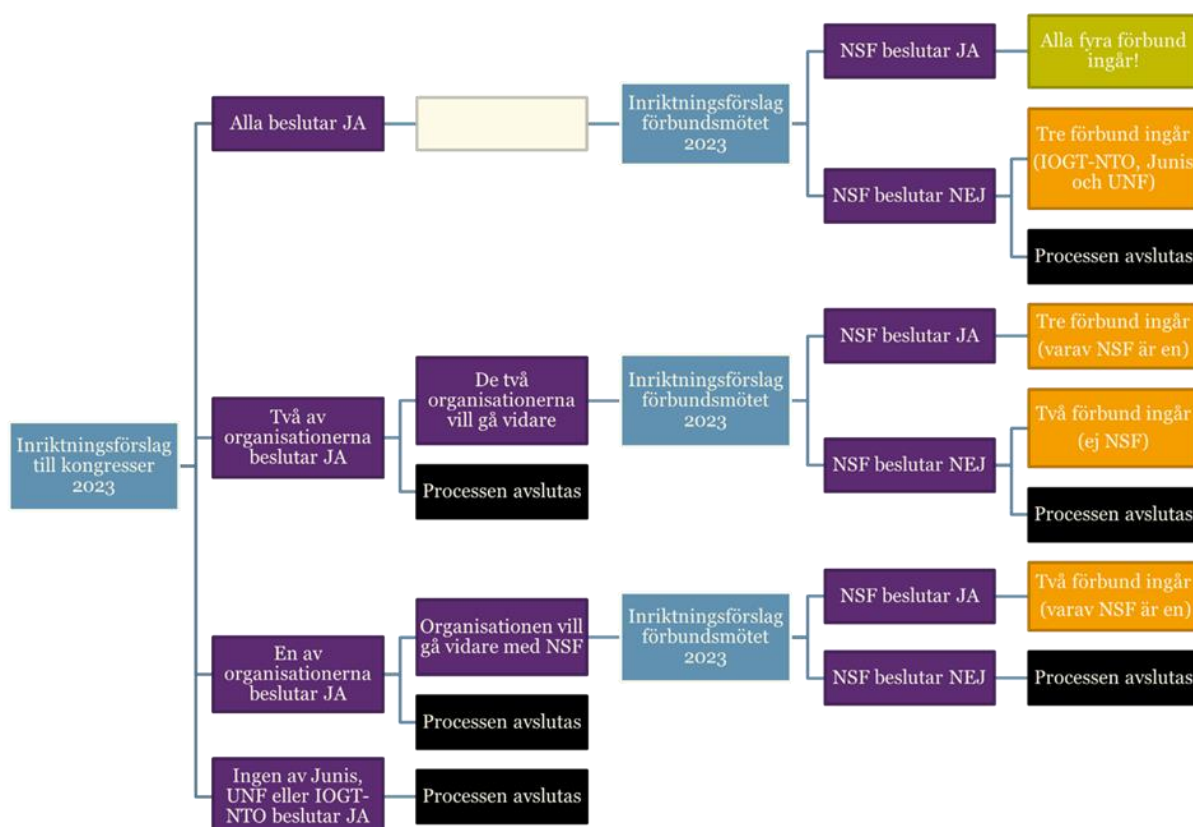
Beslutsträd

I fas 1 Inriktningsfasen är processen beroende av fyra beslut vid organisationernas högsta beslutande organ för att alla förbund ska gå vidare till fas 2

Utredningsfasen. I ett antal scenarier är det två eller tre förbund som beslutar om att gå vidare.

Om det blir olika beslut vid förbundens kongresser och förbundsmöten så utesluter det inte att processen fortsätter för de förbund som beslutat att gå vidare till utredningsfasen.

Efter beslut vid kongresser och förbundsmöte kommer en avstämning om vägen fram att göras i riksstyrelsen och respektive förbundsstyrelse. Eftersom NSF har förbundsmöte först under hösten 2023 innehåller beslutsträdet ett antal olika scenarios. Detta är en schematisk bild för att göra besluten överskådliga utifrån när de fattas och ska inte ses som en bedömning av vilka beslut som kommer att fattas.

Avgränsning i tid

Projekt Inriktningen gäller för Fas 1 och avslutas i samband med riksstyrelsemötet den 14 november 2023. Om processen avslutas i samband med sommarens kongresser får projektets uppdrag lyftas till beställare för anpassningar.

Projektet Fas 2 Utredningsfasen påbörjas efter beslut om att inleda en utredning.

Slutsatser

Den tidsplan och det beslutsträd som var en del av den fastställda projektplanen har uppdaterats och modifierats utifrån vad som framkommit under arbetet i projekt Fas 1 Inriktningen.

Referenser

Projektunderlag "Fas 1 - Inriktningen"

Bilaga 2a Sammanställning av resultat från dialogmöten

Denna bilaga är en av leveranserna från projektet Fas 1 - Inriktningen. Bilagorna ska utgöra underlag för de beslut som ska fattas av kongresserna respektive förbundsmötet under 2023 gällande fortsatt arbete kring ny organisationsform. Bilagorna beskriver olika aspekter och frågeställningar (t.ex. möjliga ekonomiska eller juridiska konsekvenser av olika förslag och scenarion) som är av betydelse för att kunna fatta beslut om inriktningen på det fortsatta arbetet inom projektet och med en ny organisationsform. Bilagorna är ett underlag till kongresserna respektive förbundsmötet på samma sätt som t.ex. revisionsberättelsen. Det går alltså inte att ändra på bilagorna. Det går heller inte att lägga förslag som rör innehållet i bilagorna.

Bilagorna strävar efter att presentera fakta och analyser baserade på fakta. Bilagorna gör inga värderingar och ger inga rekommendationer så länge det inte handlar om att peka ut juridiska eller liknande konsekvenser.

Inledning

En central del i arbetet inom projektet Fas 1 - Inriktningen har varit att samla in synpunkter från de fyra förbundens medlemmar. Medlemmarna är de som dagligen deltar i verksamheten och deras synpunkter och kommentarer är därför av stor betydelse för projektet.

Medlemmarnas synpunkter har samlats in på tre olika sätt: dialogmöten, enkäter och djupintervjuer. Vi har valt att arbeta med tre olika metoder eftersom varje metod tillför nya perspektiv. Resultaten från de tre olika undersökningarna redovisas i var sitt PM (Bilaga 2a, 2b och 2c).

Metod och genomförande

Dialogmöten var den första aktiviteten av de tre ovan nämnda som genomfördes i projektet. Mötena fick därmed en bred och öppen ansats; det handlade om att tämligen förutsättningslöst börja samla in synpunkter och kommentarer.

Dialogmötena utgick från ett särskilt framtaget stödmaterial avsett för den person som skulle processleda mötet. Materialet beskriver ingående vilka förberedelser som krävs, de olika övningar som ska genomföras under mötet och hur mötet bör avslutas (inklusive hur mötesledare och gruppsekreterare ska dokumentera

arbetet). Stödmaterialet öppnar för ett kortare (ca 2 timmar) och ett längre (ca 3 timmar) dialogmöte. Ett dialogmöte var tänkt att kunna genomföras med en grupp om upp till 20 personer som under mötets gång kunde delas upp i mindre grupper för att underlätta dialog.

Ett drygt tiotal dialogmöten genomfördes på centralt initiativ. På dessa möten var det någon av de fyra förbundsordföranden som agerade processledare. Det fanns också möjlighet för andra aktörer (t.ex. regionala eller lokala föreningar) att ladda ner stödmaterialet och själva genomföra dialogmöten.

När alla centrala dialogmöten avslutats genomförde projektledningen en utvärdering av metod och arbetssätt tillsammans med de fyra förbundsordföranden.

Detta PM behandlar enbart de dialogmöten som genomförs på centralt initiativ.

Resultat

Dokumentationen från dialogmötena är omfattande. Totalt finns 61 protokoll (12 från respektive mötes huvudsekreterare och 49 från sekreterarna i de mindre grupper deltagarna arbetade i under mötet) som vart och ett innehåller ett tiotal verksamhetsrelaterade frågor med möjlighet till omfattande fritextsvar. Här presenteras en sammanfattning.

Överlag uttrycker deltagarna en förståelse för att de fyra förbunden står inför stora utmaningar. Det gäller inte bara frågor som medlemsantal och ekonomi utan även, på ett djupare plan, hur de fyra förbunden ska utvecklas för att även i framtiden uppfattas som moderna och relevanta.

Flera deltagare uttrycker optimism när det gäller frågan om de fyra organisationerna kan "moderniseras" och "utvecklas". Synpunkter som framförs är bl.a. att ett förändringsarbete behöver ta hänsyn till olika aspekter, t.ex. hur de olika verksamheternas särdrag kan bevaras och hur en långsiktigt hållbar finansiering kan säkras. Frågor inom hela spannet mellan fastighetsförvaltning och varumärkesidentitet berördes i olika mån i de olika grupperna.

När det gäller rörelsens utveckling framåt belystes perspektiv som fortsatt bredd kontra ökad specialisering i verksamheterna, samverkan med andra organisationer, behovet av att öppna upp verksamheterna för att attrahera nya målgrupper samt hur rörelsen historia och arv kan bli en kraft för framtida utveckling.

En konkret fråga som återkommer i nästan alla möten är hur inflytandet för barn och unga ska kunna säkras vid en eventuell omorganisation.

Ytterligare en punkt som lyfts under mötena är hur utmaningar och möjligheter varierar på nationell, regional och lokal nivå. Hur "djupt" ska ett eventuellt framtida förändringsprojekt arbeta?

Det är, enligt deltagarna, viktigt att inte enbart fokusera på organisation och struktur; ska de fyra förbunden kunna utvecklas tillsammans krävs ökad kunskap och förståelse för varandras verksamhet och vardag liksom förändringar i attityder och förhållningssätt.

Några citat får illustrera diskussionsämnena och tonen på dialogmötena:

- "Det kommer att bli bra!"
- "Det är väl nu som vi ska ha chansen, när samhället har stora brister. Vi behövs mer än någonsin just nu!"
- "Vi ska hjälpas åt att bli större och bättre oavsett vart vi landar, former inte viktiga utan vårt gemensamma mål - mer nykterhet!"
- "Intressant samtal men de tar kraft från lokal verksamhet. Vi borde värva och opinionsbilda mer än att utreda regioner eller sammanslagning."
- "Sitter vi still så är vi döende svanen."
- "Vi måste försöka engagera fler människor, både stora och små."

Efter att samtliga centrala dialogmöten avslutats genomfördes ett utvärderingsmöte där förbundsordförandena och företrädare för projektgruppen deltog. Utvärderingen visade att genomförda centrala dialogmöten i huvudsak fungerat väl. Synpunkter som framkom i utvärderingen är att det varit värdefullt att träffas och prata och att det finns ett behov av att synliggöra de respektive förbunden och deras verksamheter hos övriga förbund. Dialogmöten som metod

har överlag fungerat väl även om det i några fall varit svårt att hinna med alla de föreslagna övningarna (vilket i sig inte behöver vara ett problem).

Slutsatser

Den bild som tonar fram i dialogmötena visar på en öppenhet bland deltagarna att diskutera förändringar i de fyra förbundens organisation utifrån en tydlig och ofta detaljerad bild av de utmaningar som förbuden står inför idag.

Dokumentationen från dialogmötena utgör ett omfattande och rikt material där många olika perspektiv, förhållningssätt och förslag kommer fram. Materialet är ett viktigt underlag i ett eventuellt fortsatt arbete.

Referenser

- EN NY, GEMENSAM ORGANISATIONSFORM - Samtalsmaterial om IOGT-NTO-rörelsens framtid - STÖDMATERIAL till samtalsledare (filnamn dialogtraff_stodmaterial_o2131_ny.docx)

Bilaga 2b Sammanställning av resultat från enkät

Denna bilaga är en av leveranserna från projektet Fas 1 - Inriktningen. Bilagorna ska utgöra underlag för de beslut som ska fattas av kongresserna respektive förbundsmötet under 2023 gällande fortsatt arbete kring ny organisationsform. Bilagorna beskriver olika aspekter och frågeställningar (t.ex. möjliga ekonomiska eller juridiska konsekvenser av olika förslag och scenarion) som är av betydelse för att kunna fatta beslut om inriktningen på det fortsatta arbetet inom projektet och med en ny organisationsform. Bilagorna är ett underlag till kongresserna respektive förbundsmötet på samma sätt som t.ex. revisionsberättelsen. Det går alltså inte att ändra på bilagorna. Det går heller inte att lägga förslag som rör innehållet i bilagorna.

Bilagorna strävar efter att presentera fakta och analyser baserade på fakta. Bilagorna gör inga värderingar och ger inga rekommendationer så länge det inte handlar om att peka ut juridiska eller liknande konsekvenser.

Inledning

En central del i arbetet inom projektet Fas 1 - Inriktningen har varit att samla in synpunkter från de fyra förbundens medlemmar. Medlemmarna är de som dagligen deltar i verksamheten och deras synpunkter och kommentarer är därför av stor betydelse för projektet.

Medlemmarnas synpunkter har samlats in på tre olika sätt: dialogmöten, enkäter och djupintervjuer. Vi har valt att arbeta med tre olika metoder eftersom varje metod tillför nya perspektiv. Resultaten från de tre olika undersökningarna redovisas i var sitt PM (Bilaga 2a, 2b och 2c).

Metod och genomförande

Enkätundersökningen inom projektet genomfördes i två steg. Den första enkäten publicerades på förbundens webbsidor och det var möjligt för vem som helst som så önskade att svara på enkäten. Enkäten var öppen i ca en månad mellan den 23 februari och den 26 mars 2023. Totalt svarade 117 personer. Utifrån hur information om att enkäten fanns publicerad kommunicerats inom de respektive organisationerna blev det tydligt att en ny, andra enkät behövde genomföras.

Denna andra enkät gick ut till ett slumpmässigt urval av medlemmarna motsvarande tio procent av den totala medlemskåren inom varje förbund. Enkäten öppnade den 5 april 2023. Påminnelser gick ut runt den 12 och 26 april 2023. Enkäten stängdes den 4 maj 2023. Enkäten hade givits en mer sammanhållen

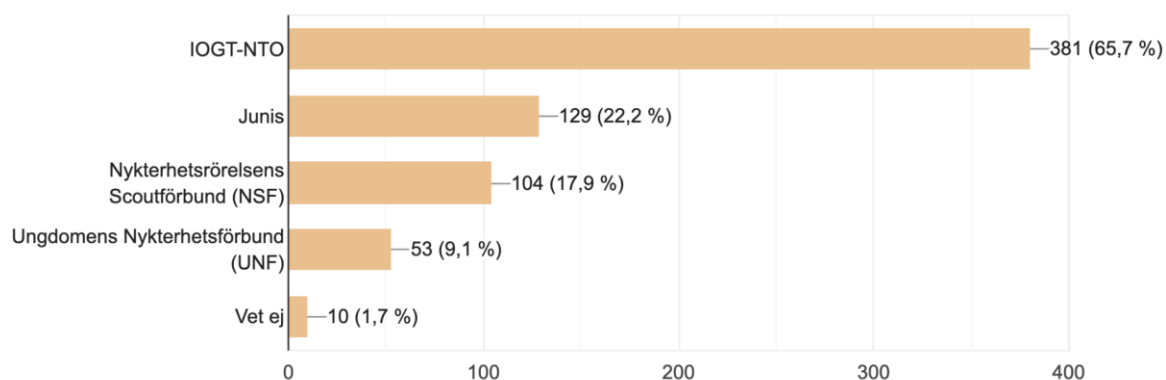
struktur med tydligare uppdelning mellan fasta svarsalternativ och fritextsvar. Syftet var att skapa bättre förutsättningar för analys av inkomna svar.

Det är resultatet av den andra enkäten som redovisas i denna bilaga.

Resultat

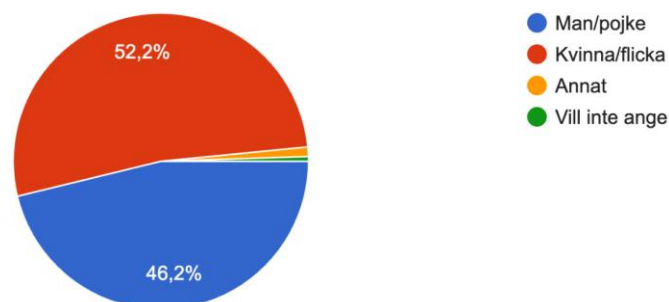
Totalt svarade 580 personer på den andra enkäten varav 381 från IOGT-NTO (1,9 % av medlemskåren), 129 från Junis (1,5 % av medlemskåren), 104 från NSF (2,9 % av medlemskåren) och 53 från UNF (2,3 % av medlemskåren). Av respondenterna svarade 10 stycken att de inte visste vilken organisation de tillhör. Notera att det var möjligt att ange att man var medlem i flera organisationer.

Jag är medlem i:
580 svar

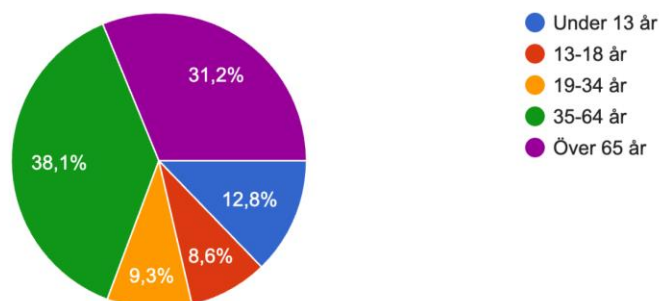
När det gäller kön fördelar sig svaren på ca 52 % kvinnor, 46 % män och ca 2 % annat / vill ej uppge.

Kön
580 svar

Åldersmässigt är 13 % av de som svarat under 13 år, 9 % mellan 13 och 18 år, 9 % mellan 19 och 34 år, 38 % mellan 35 och 64 år och 31 % över 65 år.

Ålder
580 svar

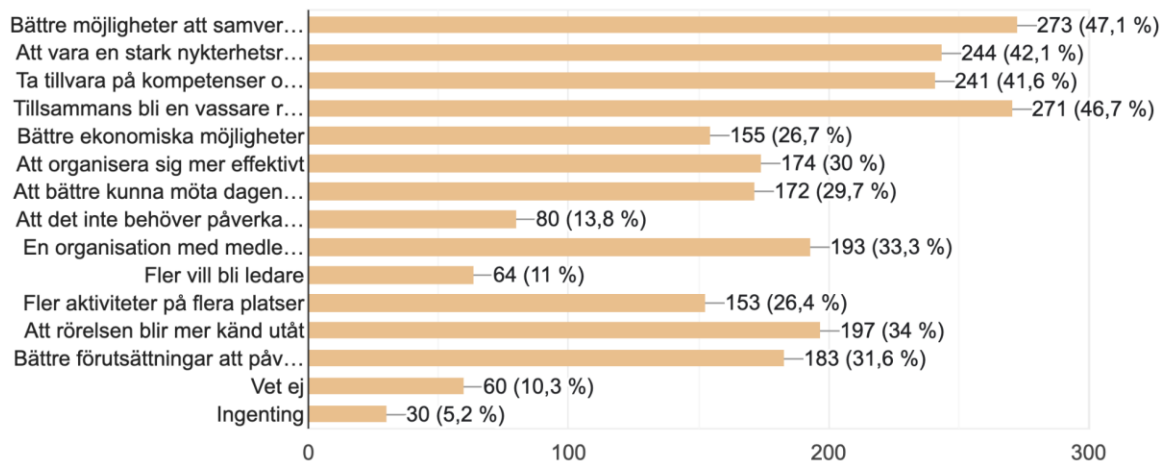

När det gäller möjligheterna med att utforska en ny nykterhetsrörelse är de fem möjligheter som fått flest svar:

- Bättre möjligheter att samverka med varandra
- Att vara en stark nykterhetsrörelse
- Ta tillvara på kompetenser och kunskap i rörelsen
- Tillsammans bli en vassare röst utåt för ett drogfritt samhälle
- Att rörelsen blir mer känd utåt

Vad ser du som möjligheter med att utforska en ny nykterhetsrörelse?

580 svar

Bland fritextsvaren på denna fråga märks bl.a. “Mer kompetens att tillgå på lokalplanet”, “Samverkan och vänskap med andra”, “Samnyttja ekonomiska resurser”, “Slippa konkurrera med varandra och dubbelarbete inom rörelsen”.

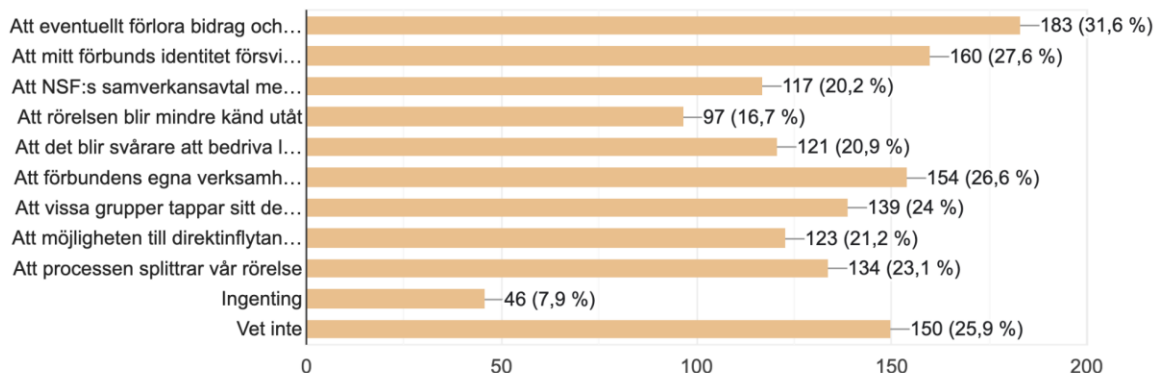
“Bättre möjligheter att skapa forum för personer med intressen där det inte finns tillräckligt många intresserade lokalt”, “Rörelsen behöver möta och ge svar på tidens mångfacetterade uttryck och förhållningssätt till droger och drogfrihet.”, “Förenklad administration”, “Man kanske får lära känna fler personer.”, “Bättre möjligheter att skapa forum för personer med intressen där det inte finns tillräckligt många intresserade lokalt.” och “Att inte tappa medlemmar i skiften från junior till seniorverksamheten.”

När det gäller utmaningar med att utforska en ny nykterhetsrörelse är de fem utmaningar som fått flest svar:

- Att eventuellt förlora bidrag och finansiering kopplad till specifik verksamhet
- Att mitt förbunds identitet försvinner
- Att förbundens egna verksamhet riskerar att försvinna
- Att vissa grupper tappar sitt demokratiska inflytande
- Vet inte

Vad ser du för utmaningar med att utforska en ny nykterhetsrörelse?

580 svar

Bland fritextsvaren på denna fråga märks bl.a. “Att ungas engagemang försvåras”, “Att upprätthålla en folkrörelse idag, då behövs vänskap med alla med demokratisk grund”, “Att nykterhetsrörelsen blir mindre förankrad som folkrörelse och mer blir en insamlingsorganisation”, “Att få nya medlemmar”, “Hur ska vi komma överens om fördelningen av de pengar vi har”, “Att processen inte tar för lång tid och inte för kort tid.”, “Få in fler yngre!”, “Det är viktigt att alla medlemmar oavsett ålder har rösträtt i en ny organisation.”, “Att medlemmar förlorar igenkännandet och tillhörighetskänslan.”, “Risk att många ledare byter till Scouterna.”, “Statsbidrag kan riskera att sänkas om det blir en organisation”, “Att medlemsinflytandet minskar. Mer toppstyrning. Mindre medlemsfokus.” och “Att nykterhetsrörelsen blir mindre förankrad som folkrörelse och mer blir en insamlingsorganisation.”

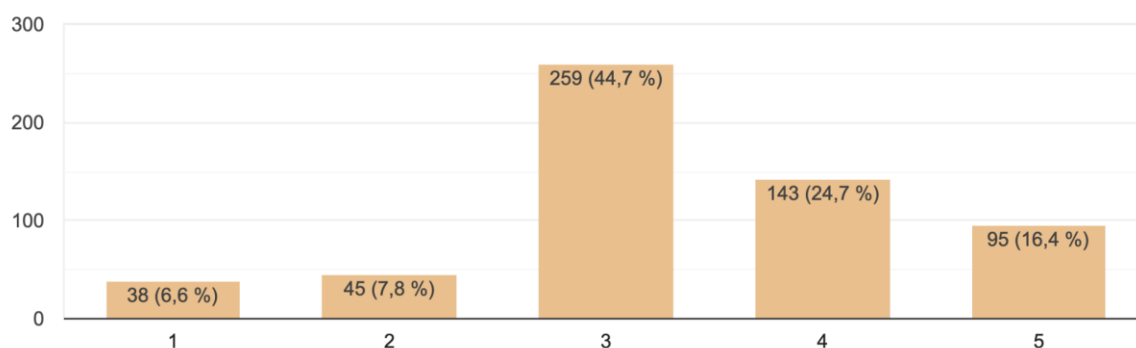
På frågan “Vilka verksamheter eller aktiviteter borde vi bedriva tycker du?” får följande fem alternativ flest svar:

- Barnverksamhet
- Bildning och kurser
- Lägerverksamhet
- Ungdomsverksamhet
- Vuxenverksamhet

Svaren på frågan “Hur tror du att en ny nykterhetsrörelse skulle påverka den lokala verksamheten?” Där 1 var att det skulle påverka negativt, 3 var att det inte skulle påverka särskilt mycket och 5 var att det skulle påverka positivt. Svaren fördelar sig enligt nedan.

Hur tror du att en ny nykterhetsrörelse skulle påverka den lokala verksamheten?

580 svar

Det är således ca 14 % som är negativa, ca 45 % som är neutrala och ca 41 % som är positiva till hur en förändring skulle påverka den lokala verksamheten.

På den öppna frågan “Hur tänker du att en ny nykterhetsrörelse skulle kunna se ut?” har vi fått fler än 120 svar. Några av dessa är följande (där vissa svar är något förkortade):

- Fortsatt flera förbund, där samverkan och samarbete tydligare utvecklade.
- Gärna som den var förr. Skapat för vanliga människor, lokalt förankrat.
- Fortfarande separerade aktiviteter (barn/ungdomar/vuxna) men ev att det finns förbundsanställda som är en för alla.
- Som en paraplyorganisation
- Stark central organisation resp stark lokal organisation - olika kompetenser på resp nivå men stöttar varandra och bygger kunskap tillsammans [...]
- IOGT med IOGT Vuxen och IOGT ung

- Scouterna är något helt unikt och behöver nog finnas kvar i den form det är. Där finns redan gemenskapen över generationsgränser, geografiska avstånd och scoutmetodens fina metod för att bli en rustad samhällsmedborgare.
- Verksamhet mer baserat på intressen och inte på ålder.
- En organisation med flera mer eller mindre självstyrande grenar. Kanske ska man tänka nytt, istället för indelning i olika åldrar kanske det ska vara en "politisk" gren och en "gemenskapsgren".
- En opinionsbildande och drivande organisation i drogfrågan [...]. Sociala frågor och drogfria miljöer får andra sköta om. Den nya rörelsen skall bara ha det "politiska" uppdraget.

På frågan "Vad är din känsla kring processen att utforska en ny nykterhetsrörelse?" är de åtta högst rankade svaren (i fallande ordning):

- Nyfiken (242 personer)
- Öppensinnad
- Förväntansfull
- Optimistisk
- Jag vet inte
- Glad
- Orolig
- Ödmjuk (86 personer)

Den öppna frågan "Tror du att dina känslor kommer ändras framåt? Varför/varför inte?" fick ca 135 svar. En majoritet (runt 100 personer) var öppna för att ändra sina känslor framöver.

Slutsatser

Den bild som tonar fram i enkäten är att det finns beredskap och öppenhet inom samtliga fyra förbund i diskussionen kring en ny nykterhetsrörelse. Fler fritextsvar uttrycker en oro över sjunkande medlemsantal, minskat engagemang och ekonomiska utmaningar. Reaktionerna på dessa utmaningar går från besvikelse via uppgivenhet till framtidshopp. Flera respondenter delar med sig av förslag och idéer i sina svar som pekar på möjliga risker, förändringar och nya utvecklingsmöjligheter.

Tankarna och känslorna inför möjliga förändringar varierar. Vissa ser en möjlighet att bygga vidare på dagens organisation och verksamhet, andra vill ändra i organisationen eller i verksamheten (t.ex. arbete mer med politisk påverkan eller mer med barn och unga) och ytterligare andra vill ändra i både organisation och verksamhet.

Medlemmar hemmahörande i två av förbunden (UNF och NSF) uttrycker generellt en större oro inför möjliga förändringar. Mycket av oron handlar om identitet och om ungas möjlighet att påverka och ansvara för sin egen verksamhet.

Sammanfattningsvis ger enkäten en bild av en bred medlemsrörelse där det finns en medvetenhet om de utmaningar de fyra förbunden står inför. Många har idéer och tankar kring framtiden, många känner oro och många är förväntansfulla och nyfikna. Medlemmarnas engagemang i sin förenings och förbundens framtid är genomgående i samtliga svar. Det framkommer även tydligt att ett fortsatt arbete inom projektet behöver bygga på en bred medlemsdialog, tydlighet, öppenhet och transparens.

I fritextsvaren finns ett omfattande material vad gäller saker som problembeskrivning och analys, förslag kring verksamhet och organisation, åsikter och attityder kring nykterhetsöftet m.m. som kommer att vara av betydelse i ett eventuellt fortsatt arbete.

Referenser

Inga referenser.

Underbilaga: Enkät #2

Nedan bifoga den andra enkät som gick ut till medlemmarna i april 2023.

Medlemsenkät om ny nykterhetsrörelse

Hej kära medlem i UNF, NSF, Junis och IOGT-NTO!

Du är en av våra medlemmar som blivit utvald att svara på denna enkät och dela dina tankar och åsikter om en ny nykterhetsrörelse. Enkäten är en del i vårt arbete med att utforska en ny nykterhetsrörelse.

Vi hoppas du har möjlighet att svara på enkäten! Dina åsikter är viktiga för det fortsatta arbetet. Om du som får detta är vårdnadshavare eller förälder till ett barn så hoppas vi att du kan hjälpa barnet att fylla i så mycket som möjligt av enkäten.

Har du några frågor tveka inte att höra av er till oss på e-post:

gemensamorganisation@sobernet.net

Stort tack för ditt deltagande. Tillsammans skapar vi framtiden för en drogfri och hållbar värld!

/Projektgruppen

Bakgrund

Dagens IOGT-NTO-rörelsen skapades 1970 som en gemensam rörelse av fyra förbund: IOGT-NTO, Junis, Nykterhetsrörelsens Scoutförbund och Ungdomens Nykterhetsförbund. Sedan dess har mycket förändrats. Omvärlden ser annorlunda ut, engagemanget har fått en annan form och vi har andra krav och förväntningar på verksamheten. De fyra förbundsstyrelserna har därför inlett ett arbete för att utforska hur en ny nykterhetsrörelse som är anpassad för framtidens förutsättningar och behov skulle kunna se ut.

Kort om dig

1. Kön*

Markera endast en oval.

- Man/pojke
- Kvinna/flicka
- Annat
- Vill inte ange

2. Ålder *

Markera endast en oval.

- Under 13 år

- 13-18 år
- 19-34 år
- 35-64 år
- Över 65 år

3. Jag är medlem i: *

Markera alla som gäller.

- IOGT-NTO
- Junis
- Nykterhetsrörelsens Scoutförbund (NSF)
- Ungdomens Nykterhetsförbund (UNF)
- Vet ej

Möjligheter och utmaningar

4. Vad ser du som möjligheter med att utforska en ny nykterhetsrörelse? *

Kryssa i de alternativ som du ser som möjligheter. Du kan välja flera alternativ.

Markera alla som gäller.

- Bättre möjligheter att samverka med varandra
- Att vara en stark nykterhetsrörelse
- Ta tillvara på kompetenser och kunskap i rörelsen
- Tillsammans bli en vassare röst utåt för ett drogfritt samhälle
- Bättre ekonomiska möjligheter
- Att organisera sig mer effektivt
- Att bättre kunna möta dagens och morgondagens utmaningar
- Att det inte behöver påverka mitt lokala engagemang särskilt mycket En organisation med medlemmar i alla livsskeden
- Fler vill bli ledare
- Fler aktiviteter på flera platser
- Att rörelsen blir mer känd utåt
- Bättre förutsättningar att påverka den politiska debatten
- Vet ej
- Ingenting

5. Ser du några andra möjligheter?

6. Utveckla gärna ditt svar på frågorna ovan om möjligheter med att utforska en ny nykterhetsrörelse.

7. Vad ser du för utmaningar med att utforska en ny nykterhetsrörelse? *

Kryssa i de alternativ som du ser som utmaningar. Du kan välja flera alternativ.

Markera alla som gäller.

- Att eventuellt förlora bidrag och finansiering kopplad till specifik verksamhet
- Att mitt förbunds identitet försvinner
- Att NSF:s samverkansavtal med Scouterna försämras eller inte är möjligt
- Att rörelsen blir mindre känd utåt
- Att det blir svårare att bedriva lokal verksamhet
- Att förbundens egna verksamhet riskerar att försvinna
- Att vissa grupper tappar sitt demokratiska inflytande
- Att möjligheten till direktinflytande i kår/förening minskar
- Att processen splittrar vår rörelse
- Ingenting
- Vet inte

8. Ser du några andra utmaningar?

9. Utveckla gärna ditt svar på frågorna ovan om utmaningar med att utforska en ny nykterhetsrörelse.

Våra vägar framåt

Vad skulle en ny nykterhetsrörelse kunna innehålla i framtiden? Här är det dina egna åsikter och förhoppningar som efterfrågas.

10. Vilka verksamheter eller aktiviteter borde vi bedriva tycker du? * Markera alla som gäller.

- Barnverksamhet
- Bildning och kurser
- Familjestöd
- Kamratstöd
- Lägerverksamhet
- Påverkansverksamhet
- Scoutverksamhet
- Socialt arbete
- Ungdomsverksamhet
- Vuxenverksamhet
- Vet ej
- Övrigt:

11. Utveckla gärna ditt svar ovan.

12. Hur tror du att en ny nykterhetsrörelse skulle påverka den lokala verksamheten? * Svara mellan 1-5, där 3 är det skulle inte påverka särskilt mycket. Markera endast en oval.

- 1 = Det skulle påverka negativt
- 2
- 3
- 4
- 5 = Det skulle påverka positivt

13. Utveckla gärna ditt svar ovan.

14. Hur tänker du att en ny nykterhetsrörelse skulle kunna se ut?

Tankar och känslor

15. Hur viktigt är nykterhetslöftet för dig? *

Markera endast en oval.

- 1 = Inte viktigt
- 2
- 3
- 4
- 5 = Mycket viktigt

16. Utveckla gärna ditt svar ovan.

17. Vad är din känsla kring processen att utforska en ny nykterhetsrörelse? *

Kryssa i de alternativ som stämmer bäst för dig. Du kan välja flera känslor.

Markera alla som gäller.

- Glad
- Förväntansfull
- Nyfiken
- Pessimistisk
- Orolig
- Optimistisk
- Irriterad
- Ivrig
- Ödmjuk
- Öppensinnad
- Förtvivlad
- Uppgiven
- Upprymd
- Arg
- Jag vet inte
- Övrigt:

18. Utveckla gärna ditt svar ovan. Vad är det som gör att du valde dessa känslor i frågan?

19. Tror du att dina känslor kommer ändras framåt? Varför/varför inte?

Övriga medskick

20. Känner du till några organisationer som vi kan bli inspirerade av? Till exempel en organisation som har genomgått en större förändring och lyckats bra med det.

21. Har du något annat du vill att vi ska ta med oss eller känna till?

22. Skulle du vilja delta i utlottningen av en biobiljett? Skriv då ditt namn och fullständig postadress nedan.

23. Skulle du vilja delta i en intervju eller fokusgrupp där vi mer ingående diskuterar frågan om en ny nykterhetsrörelse? Skriv då ditt namn, e-post och telefonnummer nedan.

Bilaga 2c Sammanställning av resultat från djupintervjuer

Denna bilaga är en av leveranserna från projektet Fas 1 - Inriktningen. Bilagorna ska utgöra underlag för de beslut som ska fattas av kongresserna respektive förbundsmötet under 2023 gällande fortsatt arbete kring ny organisationsform. Bilagorna beskriver olika aspekter och frågeställningar (t.ex. möjliga ekonomiska eller juridiska konsekvenser av olika förslag och scenarion) som är av betydelse för att kunna fatta beslut om inriktningen på det fortsatta arbetet inom projektet och med en ny organisationsform. Bilagorna är ett underlag till kongresserna respektive förbundsmötet på samma sätt som t.ex. revisionsberättelsen. Det går alltså inte att ändra på bilagorna. Det går heller inte att lägga förslag som rör innehållet i bilagorna.

Bilagorna strävar efter att presentera fakta och analyser baserade på fakta. Bilagorna gör inga värderingar och ger inga rekommendationer så länge det inte handlar om att peka ut juridiska eller liknande konsekvenser.

Inledning

En central del i arbetet inom projektet Fas 1 - Inriktningen har varit att samla in synpunkter från de fyra förbundens medlemmar. Medlemmarna är de som dagligen deltar i verksamheten och deras synpunkter och kommentarer är därför av stor betydelse för projektet.

Medlemmarnas synpunkter har samlats in på tre olika sätt: dialogmöten, enkäter och djupintervjuer. Vi har valt att arbeta med tre olika metoder eftersom varje metod tillför nya perspektiv. Resultaten från de tre olika undersökningarna redovisas i var sitt PM (Bilaga 2a, 2b och 2c).

Metod och genomförande

Intervjuer är en kvalitativ metod som gör det möjligt att på djupet utforska frågeställningar som är relevanta i en viss studie. Här ville vi skapa möjligheter att belysa några av de frågeställningar och resultat som framkommit i dialogmöten och enkäter.

Intervjuerna var semistrukturerade, dvs. det fanns ett antal frågor som i huvudsak skulle täckas in under intervjun. Respondenterna hade dock stor frihet att själva styra samtalsgången (vilket är en del av metoden). Intervjuerna genomfördes med en respondent i taget via Zoom. Varje intervju tog mellan 45 och 60 minuter. Från projektets sida deltog i regel två personer, en som förde samtalen utifrån frågorna och en som förde anteckningar.

Varje förbund fick lämna förslag på upp till fyra personer som var tillgängliga för intervju. Vissa förbund skickade fyra namn, andra färre. Respondenterna fick mail med förslag på dagar och tider och kunde även själva föreslå alternativa tillfällen. Respondenter som inte svarat inom en viss tid fick en påminnelse.

Totalt genomfördes tio intervjuer (fyra med personer från IOGT-NTO, två från Junis, en från NSF och tre från UNF).

Nedan presenteras en sammanfattning av vad som framkommit i intervjuerna.

Resultat

Respondenterna har en varierad bakgrund inom en eller flera av de fyra förbunden. Några har varit aktiva på förbunds nivå, flera på distriktsnivå och/eller i de lokala föreningarna / kårerna. Flera har varit aktiv inom den samlade rörelsen sedan barnsben. Någon har hunnit vara aktiv i många olika roller och delar av rörelsen under mer än 40 år. Tillsammans har respondenterna både lång och bred erfarenhet av de fyra förbunden (och deras föregångare) i många olika roller.

Fråga 1: Vad upplever du är din organisations största utmaningar idag?

Flera lyfter frågan om en åldrande medlemskår och behovet av att rekrytera nya medlemmar inom befintliga och nya potentiella medlemsgrupper. En annan fråga som lyfts i flera svar handlar om verklig och upplevd låg engagemangsnivå bland medlemmarna: "Svårt att få folk att delta på möten, t.ex. valmöte. Man måste ordna en fest eller liknande för att locka deltagare." Det är också, på många håll, svårt att hitta ledare.

Ett annat perspektiv som återkommer i flera svar handlar om svårigheter och hinder för unga eller nya medlemmar att få engagera sig utifrån sina förutsättningar. Många talar om att det är svårt att få vara med och påverka, att få

tillgång till information etc. Beskrivningar som “gate keeper”-mentalitet återkommer. Det framhålls även att svårigheterna är särskilt stora för medlemmar som inte uppfyller en befintlig (och ofta historiskt betingad) norm.

På ett mer strukturellt plan lyfter många vad de upplever som en oförmåga i organisationerna av att se förändringar i samhället och låta organisationen utvecklas för att möta dessa. Ett exempel är de trender i dagens samhälle som gynnar nykterhet och som förbunden inte lyckats fånga upp, särskilt bland unga. Att jobba mer aktivt med drogfrågan, och särskilt cannabisfrågan, lyftes också upp. Hit hör även frågan om förbundens långsiktig finansiering som är en källa till viss oro.

Ur ett föreningsperspektiv lyfts aspekter som att förbunden rör sig ifrån varandra samtidigt som det finns krav på att t.ex. föräldrar ska vara med i en förening även om deras barn är med i en annan förening. Detta upplevs som förvirrande av många medlemmar. Flera respondenter lyfter möjligheterna med åldersöverskridande verksamhet inom ramen för samma organisation.

Flera berör frågan om varför man ska vara med i någon av förbunden. Respondenterna resonerar i termer av vad erbjuder vi medlemmarna: “Om vi säger till barn och unga att hos oss får du göra det du tycker är kul, varför ska de då göra det hos oss?” Flera lyfter att “förbunden behöver hitta den nya roll som finns och ta den”.

Slutligen berör flera frågan om nykterhetskravet, framför allt i förhållande till föräldrar och mycket unga barn. Någon uttryckte saken som så att är inte det viktigaste att “barnen har en aktivitet som dessutom är nykter?” Andra lyfter, å andra sidan, att sociala medier har förskönat bilden av alkohol och att alkoholreklam ger en bild av att dricka är kul och häftigt. Det handlar om nya och förändrade attityder i samhället.

Fråga 2: Vad tror du övriga organisationer har för utmaningar?

Överlag återkommer samma perspektiv och svar som i föregående fråga.

Respondenterna tror med andra ord att de utmaningar man upplever inom den egna organisationen även, i huvudsak, delas med övriga förbund. I svaren lyfter man således utmaningar som vad är organisationens syfte?, hur skapar vi delaktighet och engagemang (särskilt för nya grupper och personer som ligger utanför den traditionella bilden av medlem i nykterhetsrörelsen)?, hur rekryterar vi nya medlemmar?, ledarfrågan, utmaningen med "en konservativ organisation som uppnått sina mål och nu bevarar status quo" etc.

En fråga som återkommer är svårigheten att gå från barn- och ungdomsförbunden till IOGT-NTO. Flera lyfter att "man känner inte igen sig" när man blir medlem i IOGT-NTO.

Flera respondenter lyfter NSF som ett förbund där syftet är tydligare med en verksamhet som tilltalar många och där man arbetar med medlemmar i alla åldrar på ett positivt sätt.

I svaren framkommer slutligen att många upplever sig veta för lite om andra delar av rörelsen. Samtidigt lyfter flera behovet och vikten av att lära av varandra på nationell, regional och lokal nivå.

Fråga 3: Hur ser din idealbild ut när det gäller din och de tre andra organisationernas framtid?

Bland svaren finns många tankar och idéer som vi återger som citat som redigerats språkligt och kortats något. Samma person kan stå bakom ett eller flera citat.

- "Jag tror på en sammanslagning. Junis, UNF och IOGT-NTO kommer inte att må dåligt [av detta]."
- "Helt säker på att det måste förändras. Gäller hur man är med och hur man engagerar sig. Finns svårigheter med de strukturer vi har nu."
- "Vänd' på medlemskapet. Ledare i t.ex. Junis ska vara medlemmar i Junis och få övriga organisationer på köpet."
- "Vill vi vara folkrörelse eller jobba mer med påverkansarbete? Prioritera!"

- “Idealbild: en organisation där vuxenföreningar stöttar barn- och ungdomsföreningar, rekryterar ledare och erbjuder mjuka övergångar mellan olika åldersgrupper.”
- “Den lokala verksamheten är viktigast. Det är där saker händer. Från den centrala nivån kommer ekonomiskt stöd och politisk påverkan.”
- “En gemensam organisation är bra. Vinner mycket på att kunna samlas kring identiteten ‘nykterist’ snarare än UNF:are, junisare etc. Det skapar ett större sammanhang som ger utrymme för lokalt engagemang.”
- “Olika saker som styr, behöver ha minst två förbund. Inte förakta ekonomin i dessa tider. Behöver nog ha ett ungdomsförbund. En betydligt större organisation behövs för att vara relevant framåt.”
- “Bilda verksamhet som inte är så åldersindelad utan beroende på verksamhet, t.ex. jobba med teater och kultur i föreningarna där man gynnas av olika åldersgrupper.”
- “Vi måste bli bättre att lyssna på vad ungdomarna vill.”
- “En gemenskap där alla är välkomna men där man också kan dela upp sig. Utmaning är att föräldrarna inte är medlemmar. Kan det bli lättare i en samlad organisation med åldersöverskridade gemenskap?”
- “Den ligger i att man slår ihop på förbunds nivå. Vad behöver föreningarna för stöttning? Vad behöver distriktet? Behåll distrikt och föreningarna som de är nu på regional och lokal nivå.”
- “Det skulle även funka att ha två eller tre förbund där det finns separata ungdoms- eller barn- och ungdomsförbund.”
- “Jag tycker om samarbete! Att ordna gemensamma aktiviteter så man hjälpas åt och alla känner alla. Jobba tillsammans. Om fler är aktiva, blir det mindre börda.”

Fråga 4: Hur säkerställer vi medlemmarnas delaktighet?

Frågan väcker ett stort intresse och många tankar hos respondenterna.

När det gäller den dagliga verksamheten föreslår några att det är viktigt att arbeta med “riktade projekt, små och korta insatser, tydliga engagemang”. Flera uttrycker tveksamhet kring “föreningsträffar varje vecka” som något som är svårt att förena med arbets- och familjeliv.

Överlag uttrycker respondenterna att engagemanget finns lokalt, "i det jag gör där och då". Fler lyfter vikten av att kunna träffas fysiskt och att använda de lokaler som finns inom rörelsen. Det är också viktigt med varierande aktiviteter så alla känner att de hittar något. En löpande kontakt och dialog med medlemmarna är viktigt.

Några uttrycker oro för aktiviteter som t.ex. Världens barn-galan då det gör det möjligt att "köpa sig fri" från "riktigt engagemang". Andra framhåller, å andra sidan, att olika medlemmar vill kunna engagera sig på olika sätt och "ska vi avgöra vem som är mest engagerad eller gör mest nytta?"

Frågan om delaktighet i förbundens demokratiska arbete återkommer. Det framhålls att det är lätt att "försvinna" som medlem i en stor organisation. Andra talar om svårigheten att få information och om att säkra alla medlemmars rätt att rösta i olika beslutande forum. Det handlar om att "behålla närhet och flexibilitet" med "korta beslutsvägar" och där den som vill kan och får ta ansvar, ansvar som ska vara rimliga att bära.

Fråga 5: Vilka förändringar ser du behövs för att din organisation ska kunna utvecklas i framtiden? Har din organisation några särskilda behov?

Också här har respondenterna många och vitt skilda tankar och förslag. Flera framhåller att även om det är möjligt att slå samman organisationer på nationell nivå så är det en "svårare utmaning att slå ihop lokalföreningar på samma ort". Det framhålls också att förbunden måste "bli mer utåtriktade, bli mer inbjudande och välkomna fler".

Någon säger att "ska vi nå målbilden behöver vi förstå målgrupperna. Vi behöver identifiera värdefulla och väsentliga skillnader mellan hur grupperna fungerar idag jämfört med för 30 år sedan". Det handlar om att "titta på hur vi ska bli attraktiva för målgrupperna".

Flera lyfter vikten av att "vara en folkrörelse och ha kvar nykterheten för medlemskap". Andra talar om en utökad roll för volontärer som kanske inte behöver vara nykterister.

Flera betonar vikten av samarbete på lokal och regional mellan de fyra förbunden.

Några vill specifikt att den nationella nivån tittar mer på hur man hjälper och stöttar föreningarna. De som verkar centralt måste "Ut och besöka föreningarna, se hur de jobbar, ta reda på vad som fungerar och vad som inte fungerar".

Några lyfter frågan om möjligheten att framställa organisationen som en förening utan alkohol istället för en förening för nykterister. "Många kan skriva upp sig på att leva utan alkohol men inte många som kan skriva upp sig som nykterist."

Det handlar, enligt respondenterna, om att "bryta kulturen och alkoholnormen". Viktigt är att synas. Nu finns ibland en känsla av att "är man nykterist så är man med i en kult".

Fråga 6: Vad tror du övriga organisationer behöver göra för att utvecklas?

Flera respondenter, oberoende av egen förbundstillhörighet, för fram åsikten att övriga förbund inte har lika stora behov av att utvecklas som den egna organisationen har.

Några lyfter frågan om hur statliga, regionala och kommunala bidrag påverkar eller kan komma att påverka hur förbunden behöver utvecklas framöver.

Frågan om att utveckla syfte och ändamål återkommer även i relation till övriga förbund. Det måste vara "tydligt vad vill göra nu och framåt. Vi kan inte leva på vad gjort tidigare." Ändamålet är "viktigare än formen". Även så måste "de andra bestämma vad de vill och vad de gör".

Frågan om löftet och attityder återkommer: "Måste alla vara nykterister?" och "Är det en klubb för inbördes beundran?". Detta gäller även frågan om ledare: "Det måste vara intressant och roligt att vara ledare." men även "De vuxna måste stötta barn och unga."

Även här talar många om verksamhet "för barn och unga där får vuxna vara kvar".

Flera betonar vikten av att lära av varandra och arbeta med attityder internt och externt ("Det är bra att vara nykter, bra att vara emot alkohol".)

Fråga 7: Hur kan de fyra organisationerna utvecklas tillsammans?

Likasom i fråga 3 ovan framförde respondenterna många olika tankar och idéer som vi återger som citat som redigerats språkligt och kortats något. Samma person kan stå bakom ett eller flera citat.

- "Viktigt att de mindre organisationerna inte 'drunknar' i de större."
- "IOGT-NTO är duktiga på att köra över andra organisationer."
- "Det finns många inom IOGT-NTO som gör på sitt sätt och som inte kommer att ändra sig om organisationerna går ihop."
- "Redan nu arbetar de fyra förbunden tillsammans på många håll. Kan man säga att man redan gjort den nu föreslagna resan på vissa håll?"
- "Förut var alla åldrar tillsammans."
- "I fjol sade IOGT-NTO upp tjänster som var till stor nytta för NSF och UNF. Och nu ska vi plötsligt samverka."
- "Svårare att samarbeta kring verksamhet. Det är så mycket olika saker att hantera."
- "Det bör finnas representanter i varandras styrelse. Då kan vuxenföreningen lösa situationer. Då blir det inga problem."
- "Man kan ha gemensamma styrelser på det lokala planet."
- "Man behöver vara överens om målet och vad man vill."
- "Man behöver förankra detta bland medlemmarna."
- "Lätt att fastna i 'hur', t.ex. får vi samma bidrag? kommer jag ha kvar mitt styrelseuppdrag?"
- "Vi behöver ha verksamhetsfokus."
- "Vi borde lära mer av varandra, lyssna mer, lära mer, våga ta kontakter, våga lyssna och lära."
- "Vad kan man samordna mer? Det går att göra. Vi gör mycket tillsammans, har årsmöten tillsammans, samarbetar mycket, hjälps åt."
- "Inte isolera sig utan titta vilka man kan samarbeta med. Alla distrikt har inte samma goda förutsättningar att ha bra relationer men man bör försöka. Hjälper mycket vid övergång mellan medlemskap."
- "Kan man flytta personalorganisationen?"
- "Åldersuppdelning är bra även om det är en stor nykterhetsrörelse. Brytpunkt vid 13-15 år är passande. Svårt för unga att passa in i IOGT-NTO. Vid 25 år kan det också vara svårt att känna att man passar in om alla är 15 år."

Fråga 8: Om vi tänker på gruppen barn och unga, hur möter vi deras behov och önskemål kring fritid och nykterhet?

Barn och unga är en viktig målgrupp för de fyra förbunden. Respondenternas olika svar ger perspektiv på målgruppens roll inom de fyra förbunden. Vi återger några citat ur intervjuerna. Citaten har redigerats språkligt och kortats något. Samma person kan stå bakom ett eller flera citat.

- “Genom tydliga event, inte löpande veckomöten, och mer välkomnande bemötande.”
- “Gäller att IOGT-NTO:s medlemmar ser vikten i UNF:s och Junis verksamhet och medlemskap.”
- “De vuxna måste våga släppa in barn och unga i strukturen och inte hålla på sitt.”
- “Barn och unga måste få fortsätta vara med och bestämma och ha inflytande. Måste finnas former och format för unga att utöva inflytande.”
- “Barn- och ungdomsverksamhet behöver vuxenverksamheten. Ungdomsförbunden måste öppna upp sig för samarbete.”
- “Barn och unga ska vara med och bestämma. Detta gäller också 9-10-åringen i patrullen.”
- “Viktigt med kvalitet i verksamheten. Viktigt att locka föräldrarna.”
- “Man måste visa barnen att så här är det. Man kan inte bjuda på allt.”
- Vuxenvärlden ska finnas med hela vägen. Då blir det inte så skrämmande att vara med på en vuxenaktivitet.”
- “Dumt att bli en drogorganisation som bara pratar om det vi är emot.”
- “Få bort byråkrati från föreningarna och göra det lättare att bilda en förening, en grupp av kompisar, en aktivitetsgrupp.”
- “Erfarenhetsutbyte och förutsättningen att unga kan fixa själva; tänk vad upplevde vi vuxna som barn och ungdom?”
- “Inte lätt. Vi har ett annat klimat. Unga dricker mindre, festar mindre, sitter mer hemma och spelar. Hur kan vi nå ut till dem? Ska vi erbjuda LAN för att möta dem?”
- “Nå ut på skolor och prata. Samma på fritidsgårdar. Gör nykterhet till den nya normen.”

Fråga 9: Vilka möjligheter finns med ett närmare samarbete, t.o.m. ett samgående?

Liksom i tidigare frågor om möjligheter och utmaningar delar respondenterna med sig av många perspektiv och tankar i sina svar.

Flera fokuserar på frågor som har att göra med samordning och kontinuitet. Man framhåller t.ex. att det blir "lättare att göra kontinuerlig verksamhet, från barn till ung till vuxen", att det blir "lättare att uppfylla medlemmarnas behov" och att det skapas "nya möjligheter till samordning av ledning och administration, samnyttjande av fastigheter etc". Flera betonar möjligheten att "börja jobba tillsammans med alla olika åldrar och verksamheter".

Andra lyfter perspektivet om ett större och därmed starkare förbund: "De frågor vi jobbar med får en större genomslagskraft när vi är en större organisation". Vissa lyfter att större förbund kanske kan få "andra organisationer att gå med och hoppa på vårt tåg" och ytterligare andra talar om det kan underlätta att "bygga nätverk med kommuner, skolor och andra organisationer".

Behovet av att definiera mål och profil återkommer liksom vikten av att bli mer relevant för medlemmarna. "Man kan samverka till döds om man inte behåller sin profil. Behöver sätta den tydligt först."

Å andra sidan finns några som på frågan svarar: "Just nu vet jag inte. Svårt att säga hur det ska gå till."

Flera respondenter påpekar att en samordning nationellt inte behöver innebära att föreningar på lokal nivå ska samordnas eller slås ihop. Ett nytt förbund kunde helt enkelt ha flera föreningar och så får tiden utvisa vilka som kvarstår och vilka som omorganiseras.

Fråga 10: Vilka risker finns med ett närmare samarbete, t.o.m ett samgående?

Det som gäller för svaren om möjligheter med ett närmare samarbete, gäller även för svaren om risker: många olika och viktiga perspektiv kommer fram i svaren.

Konkreta risker som flera lyfter är att "det finns en risk att tappa statsbidrag, regionala bidrag och kommunala bidrag", att "större organisationer blir mer

tungrodda, det tar längre tid att få hjälp, få pengar utbetalda etc.” och att det “blir svårare med personkännedom och kunskap om andra delar av organisationen”.

Andra fokuserar på mer medlemsorienterade perspektiv som att det kan uppstå “osämja inom organisationen” och att “medlemmar i nyckelroller kan försvinna”. Några oroar sig för att medlemmar tappar relationen till sitt förbund och väljer att lämna. Det som gäller enskilda medlemmar gäller även lokala föreningar som kan söka sig till andra riksförbund.

De som lyfter risken “att något förbund inte vill vara med” hamnar ofta i slutsatsen “men då får det kanske vara så”.

Några vill påminna om de “misstag som skedde i samband med distriktssammanslagningen där större distrikt gav en känsla av (för) stort ansvar och mindre lust”. En konsekvens av ett samgående är att “folk kliver av om ansvaret blir för stort och så får man kvar ett visst urval.”

Kring projektet som drivs kring ett eventuellt samgående lyfts perspektiv som “Tiden är kort för att hinna förändras men det får inte heller gå för fort” och “Långa diskussioner kan trasa sönder en organisation”.

Någon påminner om att “vi har levt gott i många år”. En annan respondent lyfter risken “att det visar sig vara fel - det var inte en gemensam identitet vi behövde.”

En viktig fråga hos flera respondenter är hur “djupt” samgåendet ska gå. Flera anser att ett eventuellt samgående i första hand ska påverka den nationella nivån och att den regionala och lokala nivån får fortsätta som tidigare inom den nya riksorganisationen och ändra sin organisation allt eftersom.

Slutligen finns det de som svarar: “Jag ser inga risker”.

Fråga 11: Nämn tre konkreta saker som behöver ske nu för att din och de tre andra organisationerna ska kunna gå framåt!

Här bad vi respondenterna om tre konkreta förslag på hur arbetet med att utveckla de fyra förbunden skulle kunna utformas. Liksom i några tidigare fall redovisar vi här svaren i citat som vi, i vissa fall, förkortat.

- “Undvika att “störa” den lokala nivån.”
- “Den interna kommunikationen måste utvecklas, t.ex. inbjudan till dialogmöten som begravdes i ett mail som handlade om annat.”
- “Framförhållningen måste bli bättre. Vi har inte fått tider för årets årsmöte ännu och samma gäller kampanjer!”
- "Viktigt att det tuffar på i en tydlig process under ett eller två år.”
- “Viktigt att alla vill och vågar fundera i andra banor.”
- “Prata inte om sammanslagning utan om en ny möjlighet.”
- “Det kan se olika ut ute i landet. Låt det vara. Lös det övergripande först.”
- “Jag är för dålig på att veta vad barn vill, vilka risker som finns etc.”
- “Utred vad som händer om en lokalförening eller kår är medlem här eller där eller både och.”
- “Försök samarbeta, det är det bästa man kan göra. Det är dåligt att gå bredvid varandra.”
- “Känner man stöd och positivitet så blir det roligt att jobba.”
- “Värna dialoger inom respektive förbund.”
- “Titta på de ekonomiska konsekvenserna men låt inte ekonomin styra.”
- “En folkrörelse består av människor. Hur får vi oss i olika åldersgrupper att lära känna varandra?”
- “Vi måste finnas i andra sammanhang så vi inte låser oss inne.”
- “Vem är en aktiv medlem? De som kommer till sammankomster eller de som driver alkohol- och drogfrågan i andra sammanhang?”
- “Vi måste vara beredda att göra vissa avkall för att verka tillsammans.”
- “Kommunikation ut till medlemmar och ledare är viktig.”
- “Tydlig kommunikation och transparens.”
- “Börja inleda eller förstärka samarbeten. Utöka hela tiden. Börja smått och involvera sedan fler.”

Fråga 12: Något vi inte frågat om?

Frågan kan tyckas överraskande men har metodmässigt visat sig spela en viktig roll när det gäller att fånga upp synpunkter och kommentarer när intervjun går mot sitt slut.

En respondent reflekterar: “Organisationerna har haft väldigt mycket pengar som måste ‘bevakas’ vilket leder till rigiditet och en ovilja att förändras. Nu tar

pengarna slut och medlemmarna är inte beredda.” En annan frågar: “Hur blir det med tillgångar som, t.ex. lokaler, framöver?”

En annan påpekar att det “finns bra exempel på distrikt som hittat ett tydligt uppdrag i att stötta lokala föreningar och säkra resurser”.

Några spekulerar kring trender i samhället: “Pendeln slår tillbaka på ett annat sätt än förr, utifrån hur samhället ser ut idag.”, “Hur kan vi anpassa oss utifrån det vi har haft?” och “Medborgarnas engagemang är lika stort men annorlunda; hur kan vi fånga det utan rädsla?”

Det handlar om organisationen idag och i framtiden: “Vi är ganska rädda. Rädda för att förlora våra fyrkanter och strukturer.”, “Finns problem för unga att engagera sig i IOGT-NTO. Det blir för stora frågor och barn och unga släpps inte in.” och “Många nya föreningar vill inte dela upp sig utifrån ålder. Kan vi hitta andra sätt att tänka?”

När det gäller projektet som sådant framförs bl.a. att “processen känns stressad. Det blir svårt att hitta de bästa lösningarna. Demokrati tar alltid tid.” och att det är “bra med bred samsyn så långt som möjligt. Men allra sämsta att fortsätta som vi gjort.”

Slutsatser

De genomförda intervjuerna fördjupar bilden av hur medlemmarna inom de fyra förbunden ser på en eventuell ny organisation. Synpunkterna och förslagen är många och vitt skiftande och återspeglar den bredd och det djup som respondenterna företräder när det gäller kunskap om och erfarenhet av de fyra förbunden organisatoriskt och verksamhetsmässigt. Nedan sammanfattar vi ett par genomgående teman i de genomförda intervjuerna:

- Syftet är centralt - respondenterna återkommer till frågan om varför de fyra förbunden finns och vad de står för och vad de ska göra
- Ett medlemskap som betyder något - respondenterna återkommer ofta till frågan om vad det innebär att vara medlem i de fyra förbunden, vad får man som medlem

- En organisation för alla - flera av respondenterna talar om behovet av att bli en mer öppen organisation som arbetar med frågor som inkludering, attityder och normer
- Ekonomin är en ny utmaning - relativt få av respondenterna lyfter frågan om förbundens framtida ekonomi under intervjuerna, frågan diskuteras mer som en utmaning än ett hot mot verksamheten
- Internationellt samarbete - ingen av respondenterna lyfte frågan om rörelsens internationella arbete

Referenser

Inga referenser

Underbilaga: Frågor djupintervjuer

Nedan bifoga de frågor som användes under djupintervjuerna i maj 2023

1. Vad upplever du är din organisations största utmaningar idag?
2. Vad tror du övriga organisationer har för utmaningar?
3. Hur ser din idealbild ut när det gäller din och de tre andra organisationernas framtid?
4. Hur säkerställer vi medlemmarnas delaktighet?
5. Vilka förändringar ser du behövs för att din organisation ska kunna utvecklas i framtiden? Har din organisation några särskilda behov?
6. Vad tror du övriga organisationer behöver göra för att utvecklas?
7. Hur kan de fyra organisationerna utvecklas tillsammans?
8. Om vi tänker på gruppen barn och unga, hur möter vi deras behov och önskemål kring fritid och nykterhet?
9. Vilka möjligheter finns med ett närmare samarbete, t.o.m. ett samgående?
10. Vilka risker finns med ett närmare samarbete, t.o.m ett samgående?
11. Nämn tre konkreta saker som behöver ske nu för att din och de tre andra organisationerna ska kunna gå framåt!
12. Något vi inte frågat om?

Bilaga 3 Inventering av utredningar

Denna bilaga är en av leveranserna från projektet Fas 1 - Inriktningen. Bilagorna ska utgöra underlag för de beslut som ska fattas av kongresserna respektive förbundsmötet under 2023 gällande fortsatt arbete kring ny organisationsform. Bilagorna beskriver olika aspekter och frågeställningar (t.ex. möjliga ekonomiska eller juridiska konsekvenser av olika förslag och scenarion) som är av betydelse för att kunna fatta beslut om inriktningen på det fortsatta arbetet inom projektet och med en ny organisationsform. Bilagorna är ett underlag till kongresserna respektive förbundsmötet på samma sätt som t.ex. revisionsberättelsen. Det går alltså inte att ändra på bilagorna. Det går heller inte att lägga förslag som rör innehållet i bilagorna.

Bilagorna strävar efter att presentera fakta och analyser baserade på fakta. Bilagorna gör inga värderingar och ger inga rekommendationer så länge det inte handlar om att peka ut juridiska eller liknande konsekvenser.

Inledning

När organisationer initierar processer som skulle kunna påverka deras juridiska, ekonomiska eller skattemässiga förutsättningar är det viktigt att genomföra en s.k. due diligence eller, på svenska, organisationsbesiktning.

I ett sådant arbete är det inte ovanligt att man även tittar på sådant som kan påverka verksamhetens genomförande. I fallet med en ideell förening kan det t.ex. handla om medlemsrelaterade frågor, frågor som har att göra med organisationens värdegrund eller vision samt frågor som har att göra med tillgängliga resurser som IT-stöd, lokaler etc.

Syftet med en organisationsbesiktning är att i ett tidigt skede identifiera sådana faktorer som kan påverka eller som påverkas av en förändring. Härigenom kan man undvika att arbeta vidare med lösningar som skulle kunna få stora negativa effekter på verksamheten eller, på motsvarande sätt, tidigt kunna avsätta resurser för att hantera eller eliminera dessa effekter som hör samman med förslag man valt att gå vidare med.

En organisationsbesiktning tar inte ställning till om en viss förändring är bra eller dålig. Den redovisar, så vitt möjligt, förutsättningarna för och konsekvenserna av en viss förändring utan att värdera.

Metod och genomförande

Arbetet inleddes med att vi tog fram en lista över vilka dokument som skulle ingå i organisationsbesiktningen (se underbilaga nedan). I detta skede bedömdes en organisationsbesiktning som baseras på enbart skriftliga underlag vara tillräcklig eftersom fokus låg på juridiska, ekonomiska och skattemässiga konsekvenser.

Den 15 mars 2023 fick samtliga fyra organisationers generalsekreterare ett mail med listan över de dokument som skulle skickas in till projektet.

De underlag som skickades in (i alla organisationer finns inte alla dokument som angavs på listan) har analyserats och resultaten rapporteras i denna bilaga..

I detta läge i projektet har inget arbete lagts på att ta fram förslag kring hur resultaten i organisationsbesiktningen skulle kunna hanteras i det fortsatta arbetet. En sådan implementeringsplan tas fram om det blir aktuellt att gå vidare i projektet.

Organisationsbesiktningen har uppnått den bredd och det djup som bedöms nödvändigt i projektets nuvarande fas. Ytterligare information kan komma att dyka upp vid en eventuell framtida, fördjupad organisationsbesiktning.

Resultat

IOGT-NTO

Vi har gått igenom bl.a. följande dokument:

- mall anställningsavtal
- hyresavtal och utvalda avtal t.ex. gällande varumärken och Ordenshuset på Skansen
- bolagsordningar för dotterbolag
- firmateckningsprotokoll
- försäkringsbrev

- förteckning och beskrivning av fastigheter som ägs av någon del av IOGT-NTO-rörelsen
- förteckning över organisationer där IOGT-NTO är medlem och i vissa fall utser samtliga styrelseledamöter
- kollektivavtal etc.
- stadgar för utvalda stiftelser och föreningar
- stadgar för riksorganisationen, distrikt, föreningar och kretsar
- sammanställning av styrande och strategiska dokument
- styrdokument som t.ex. arbetsordning för förbundsstyrelsen respektive förbundskansliet, delegationsordning, personalpolicy, placeringsriktlinjer, policy för Accent, riktlinjer för hantering av IOGT-NTO:s tillväxtlån, riktlinjer för hantering av IOGT-NTO:s bryggglån
- styrdokument, arbetsordning och attestplan för Miljonlotteriet
- översikt IT inom IOGT-NTO och styrdokument kring IT för Miljonlotteriet
- utvalda bidragsansökningar, t.ex. Socialstyrelsen
- årsredovisningar för förbund och utvalda dotterbolag och stiftelser

Det förefaller som om de här aktuella stiftelsernas förordnande och/eller stadgar är tämligen öppet hållna i vad gäller ändamålet (typiskt "... genom understödjande av barn- och ungdomsverksamhet, som bedrivs inom nykterhetsorganisationerna.”).

Vad gäller lotteriverksamheten har Spelinspektionen höga krav på bl.a. de IT-system och den IT-infrastruktur som används för Miljonlotteriet. Om IT-verksamheten skulle flyttas till ett annat organisationsnummer skulle det kunna innebära betydande merkostnader. Kostnaderna kan minska om bytet av organisationsnummer sker i samband med att licensen förnyas (vilket sker vart femte år, närmast den 1 december 2024).

Vi noterar att vissa IT-avtal har relativt långa löptider, åtminstone innan den löpande förnyelsen inträder.

Vissa fonder och folkhögskolorna Tollare och Wendelsberg har inte ingått i granskningen.

Junis

Vi har gått igenom bl.a. följande dokument:

- anställningsavtal
- hyresavtal och övriga utvalda avtal, t.ex. licensavtal och avtal gällande koncernkonto
- försäkringsbrev
- kollektivavtal etc.
- projektportfölj
- stadgar för riksorganisationen, distrikt, Junis-föreningar och kretsar
- styrdokument som t.ex. arbetsgivarpolicy, arbetsordning, arbetsplan, delegationsordning, kapitalplaceringspolicy, personalhandbok, personalpolicy och samverkansavtal avseende personuppgifter
- verksamhetsberättelse
- årsredovisning

Hyresavtalet har en normal löptid. Hyresvärd är IOGT-NTO.

NSF

Vi har gått igenom bl.a. följande dokument:

- anställningsavtal
- hyresavtal
- kollektivavtal etc.
- samverkansavtal med Scouterna
- stadgar för riksorganisationen, distrikt, kårer och kretsar
- styrdokument som t.ex. arbetsordning, delegationsordning och personalhandbok
- årsredovisningar för riksorganisationen och stiftelser

Hyresavtalet har en normal löptid. Hyresvärd är IOGT-NTO.

Det förefaller som om de här aktuella stiftelsernas förordnande eller stadgar är tämligen öppet hållna i vad gäller ändamålet (typiskt "... att främja barns och ungdoms vård och fostran i alkoholfri miljö.”).

Skulle NSF bli berörd av en omorganisation som ändrar organisationsnumret så behöver samverkansavtalet med Scouterna skrivas om i beaktande av de villkor som finns i bl.a. §2.4.1 i avtalet, dvs. Scouterna behöver säkra att den nya organisationen uppfyller samma krav som NSF gör idag. Samverkansavtalet är

avgörande för att NSF ska få “använda Scouternas varumärke, inklusive logotype och begreppet ‘scouting’ i anslutning till program, utbildningar, aktiviteter och produkter för försäljning, samt respektive parts rättigheter och skyldigheter enligt detta avtal” (jmf §8.5.1).

Det kan här kort noteras att NSF valt att själva söka organisationsbidrag från MUCF (och att således inte ingå som en del i Scouternas ansökan).

UNF

Vi har gått igenom bl.a. följande dokument:

- anställningsavtal
- diverse handlingar gällande Rosa villan
- hyresavtal och övriga utvalda avtal, t.ex. konsultavtal, licensavtal, samarbetsavtal och avtal gällande koncernkonto
- försäkringsbrev
- projektportfölj
- stadgar för riksorganisationen, distrikt, föreningar och kretsar
- styrdokument som t.ex. arbetsordning, delegationsordning, utkast kapitalplaceringspolicy, personalhandbok
- årsredovisning

Hyresavtalen har en normal löptid. Hyresvärd är IOGT-NTO.

Slutsatser

Om granskningen

Vi har granskat dokument som relaterar till organisationernas juridiska, ekonomiska och skattemässiga förhållande. Vi har även översiktligt granska närliggande dokument som t.ex. gäller krav på IT-infrastruktur eller möjligheten att bedriva verksamheten i vissa former.

Även om fokus har legat på riksorganisationerna (som är de organisationerna som skulle bli direkt påverkade av en omorganisation) så har vi även granskat stadgar, vissa avtal etc. för förbundens organisationer på regional, lokal och kretsnivå.

Huvudsaklig slutsats

Vi har under arbetet inte funnit några absoluta hinder (juridiska eller ekonomiska) för att fortsätta analysera olika alternativ kring en ny organisering.

Särskilda medskick i det fortsatta arbetet

Stiftelser är vanligen den organisationsform som ställer högst krav när det gäller förändringar. Vår bedömning är att de stiftelser vi har granskat har så pass breda ändamål att det kommer att vara möjligt att hantera dem i olika möjliga nya konstellationer.

Den andra frågan som kräver särskild eftertanke är den om licenser och certifikat för lotteriverksamheten. Även här föreligger inga absoluta hinder för en förändring av dagens huvudmannaskap även om det lättaste vore att bibehålla dagens konstruktion vad gäller organisationsnummer etc.

En tredje fråga gäller hantering av moms vid försäljning av tjänster mellan olika delar av organisationen (nuvarande eller framtida). Här måste man löpande försäkra sig om att de uppdrag för vilket ersättning utgår av Skatteverket bedöms som verksamhetsnära.

Skulle organisationerna fatta beslut om att arbeta vidare med en ny organisation kommer en fördjupad due diligence att behöva utföras.

Referenser

I denna bilaga har en lång rad olika underlag använts som faller inom de kategorier som nämns i underbilagan. Vilka underlagen är framgår i sammanställningen ovan.

Bilaga 1: Inventeringsunderlag

Nedan finns det infogat det inventeringsunderlag som skickades ut till generalsekreterarna i IOGT-NTO, Junis, NSF och UNF den 15 mars 2023.

Till generalsekreterarna i IOGT-NTO, Junis, NSF och UNF

Hej,

En del av arbetet under Fas 1 - Inriktningen är att ta fram en "Inventering av utredningar som behövs, samt preliminär bedömning av betydelse för samgåendet". Vi har valt att göra denna utredningen tidigt i projekt så att ni får god tid på er att svara. Inventering ger en grund för att kunna ge en uppskattning i tid och övriga resurser när en eventuell ny organisation ska kunna sjösättas på uppmaning av FO-gruppen. En del av inventeringen kan tänkas ha bäring på hur vi tar oss fram i skrivandet av en proposition och riktningen framåt.

För att kunna genomföra denna inventering och analys behöver vi få ta del av ett antal olika underlag från era respektive organisationer (se bifogad lista).

Ni kan antingen maila dokumenten till mig eller använda lämplig delningstjänst (t.ex. via Dropbox, Sprend, Drive eller annan liknande delningstjänst). Maila eller dela till johan@styrelsepost.se

Vi önskar få era dokument etc. senast den 21 april 2023.

Tveka inte att höra av er till mig om ni har frågor, kompletteringar eller funderingar. Jag nås enklast på johan@styrelsepost.se och snabbast på 0708-23 57 11.

Vänliga hälsningar

Johan Groth, e.u.

Lista över önskade dokument

Vi önskar ta del av nedanstående dokument.

Riksorganisationen

- gällande version av förbundets stadgar
- förbundets senaste årsredovisning
- styrdokument (organisationsbeskrivning, arbetsordning för styrelsen, delegationsordning, personalpolicy, personalhandbok, placeringspolicy etc.)
- kollektivavtal
- anställningsavtal för personer i chefsbefattning
- sammanställning som visar på pensionsåtaganden och liknande långsiktiga personalåtaganden
- försäkringsbrev
- sammanställning av organisationens medlemskap i andra organisationer etc.
- samverkansavtal med andra organisationer
- sammanställning omfattande namn på bidragsgivare, löptid, total budget, kort beskrivning samt kontaktperson i organisationen över samtliga projekt organisationen bedriver som har en budget som överstiger 100.000 kronor och/eller löper på mer än två år
- för samtliga stiftelser och fonder: urkunder, stadgar, senaste årsredovisning samt viktigare avtal
- för samtliga dotterbolag: bolagsordning, aktieägaravtal, senaste årsredovisning samt viktigare avtal (t.ex. aktieägartillskott)
- dokument som beskriver organisationens IT- och informationshantering (förvaltnings-, drift- och funktionell systemdokumentation)
- dokument som beskriver fastigheter som organisationen äger
- hyresavtal som överskrider 100.000 kr per år
- övriga avtal som överskrider 100.000 kr i omslutning och/eller löper på längre tid än tre år
- sammanställning av övriga åtagande som kan vara av betydelse
- sammanställning av ev. tvister som organisationen är involverad i
- kontaktuppgifter till revisor, personal- och ekonomiansvarig
- övriga dokument som kan vara av intresse för inventeringen

Distrikt / regionala organisationer

- mönster- eller standardstadgar för distriktsorganisationer
- samtliga avtal som är tecknade mellan riksorganisationen och distriktsorganisationerna som överskrider 100.000 kr i omslutning och/eller löper på längre tid än två år

- lista över kontaktpersoner och revisorer i distriktsorganisationerna
- övriga dokument som kan vara av intresse för inventeringen

Lokalföreningar

- mönster- eller standardstadgar för lokalföreningar
- samtliga avtal som är tecknade mellan riksorganisationen och lokalföreningarna som överskrider 100.000 kr i omslutning och/eller löper på längre tid än två år
- övriga dokument som kan vara av intresse för inventeringen

Vi ser helst att ni skickar dokumenten i digital form antingen via mail eller lämplig delningstjänst. Eventuella icke-digitala dokument kan skickas till [...].

Bilaga 4 Nuläge inom dagens organisationer

Denna bilaga är en av leveranserna från projektet Fas 1 - Inriktningen. Bilagorna ska utgöra underlag för de beslut som ska fattas av kongresserna respektive förbundsmötet under 2023 gällande fortsatt arbete kring ny organisationsform. Bilagorna beskriver olika aspekter och frågeställningar (t.ex. möjliga ekonomiska eller juridiska konsekvenser av olika förslag och scenarion) som är av betydelse för att kunna fatta beslut om inriktningen på det fortsatta arbetet inom projektet och med en ny organisationsform. Bilagorna är ett underlag till kongresserna respektive förbundsmötet på samma sätt som t.ex. revisionsberättelsen. Det går alltså inte att ändra på bilagorna. Det går heller inte att lägga förslag som rör innehållet i bilagorna.

Bilagorna strävar efter att presentera fakta och analyser baserade på fakta. Bilagorna gör inga värderingar och ger inga rekommendationer så länge det inte handlar om att peka ut juridiska eller liknande konsekvenser.

Inledning

I arbetet med att genomföra projektet Fas 1 - Inriktningen har det framkommit behov av att göra en enkel kvantitativ jämförelse mellan de fyra förbunden. Det handlar om att få en översiktlig bild av grundläggande data som medlemsantal och centrala intäktskällor.

Metod och genomförande

Data har samlats in via respektive förbunds generalsekreterare och/eller ekonomiansvariga, kassör eller motsvarande. Frågan ställdes via mail och svaren har inkommit via mail. Sammanställningen baseras således på de data som respektive organisation själva tagit fram.

Det bör noteras att olika förbund kan ha olika principer vad gäller medlemsredovisning och sammanställning av ekonomiska data. Där detta kan antas ha betydelse för tolkningen av data har en notering gjorts i den löpande texten.

Resultat

Medlemmar per förbund

I tabellen nedan redovisas antalet medlemmar per förbund åren 2014 - 2022.

År	IOGT-NTO	Junis	NSF	UNF
2014	31 116	10 962	5 112	6 301
2015	30 807	10 853	4 852	5 071
2016	30 049	11 166	4 779	4 064
2017	28 999	11 343	4 470	3 873
2018	27 479	10 185	4 107	5 221
2019	26 562	8 592	4 118	3 424
2020	25 972	7 539	3 894	2 554
2021	23 830	7 808	3 711	2 717
2022	20 484	8 337	3 648	2 284

Tabell 1 Medlemmar per förbund

När det gäller ungdomsorganisationerna kan det föreligga en skillnad mellan här redovisade siffror och de siffror som anges t.ex. i ansökan till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). Detta beror på att organisationen till MUCF endast rapporterar medlemmar som är medlemmar i, ur förordningens gällande statsbidrag till synpunkt, godkända föreningar (föreningar med minst 60 % barn och unga).

I vissa fall kan medlemsantalen ha påverkats av andra faktorer som byte av medlemsregister, ändrade regler vad gäller att förnya och bekräfta sitt medlemskap, ändrade regler vad gäller den tid en medlem får kvarstå i medlemslistan utan att ha återbekräftat sitt medlemskap etc.

En närliggande fråga är den om antalet medlemmar med dubbelt medlemskap, dvs. vill säga där personen i fråga är medlem i flera av de fyra förbunden. Uppgifterna är inte helt lätta att få ut ur förbundens medlemsregister men en uppskattning ger vid handen att år 2022 var ca 300 av NSF:s medlemmar även medlemmar i IOGT-NTO, ca 200 i Junis och ca 10 i UNF.

Intäkter per förbund i tkr

Några frågor som återkommit i projektet är hur förbundens intäkter utvecklats under de senaste åren och så särskilt när det gäller medlemsavgifter, organisationsbidrag från MUCF och intäkter från Miljonlotteriet åren 2014–2022.

År	IOGT-NTO			Junis			NSF			UNF		
	M	O	L	M	O	L	M	O	L	M	O	L
2014	3178	-	-*	444	2868	24139	298	1639	18600	140	1748	19104
2015	3197	-	139270	483	2927	24338	405	1662	18600	150	1875	19333
2016	3130	-	130948	418	3872	23370	390	1627	18700	125	1698	18894
2017	2998	-	112776	487	2330	22108	405	1524	17000	130	1468	16439
2018	2836	-	122020	454	2286	23479	507	1502	18200	10	1551	17631
2019	2552	-	132963	275	2132	17866	446	1456	13600	0	1627	13679
2020	2448	-	185435	0	2859	16490	699	1863	12700	0	2111	12756
2021	2427	-	76498	0	2644	15881	674	1909	13000	0	2116	12993
2022	2106	-	42479	0	3035	13028	752	1525	9300	0	2501	10585

*Tabell 2 Intäkter per förbund i tkr (M = medlemsavgifter, O = organisationsbidrag MUCF, L = Miljonlotteriet, * = jämförbara siffror saknas, siffror för 2022 är preliminära)*

Medlemsavgifterna beror på antalet medlemmar och nivå på avgifterna. Junis och UNF har sedan år 2020 respektive 2019 satt medlemsavgiften till 0 kronor per medlem.

Organisationsbidraget från MUCF som förbundet erhåller ett visst år ("bidragsåret") baseras på den ansökan förbundet lämnar in året innan ("ansökningsåret"). Antal bidragsgrundande föreningar och medlemmar i ansökan

hänför sig till året för ansökningsåret (“underlagsåret”). Detta innebär att det finns en eftersläpning när det gäller bidragsnivå och medlemsantal. Om medlemsantal ökar erhåller förbundet proportionellt sett mindre pengar per medlem. På samma sätt erhåller förbundet proportionellt sett mer pengar per medlem ett visst år om medlemsantalet sjunkit under de senaste två åren. Denna eftersläpning är viktig att hålla i minnet när siffrorna för organisationsbidrag ska jämföras över tid.

Viktig att notera är förordningens villkor att “minst 60 procent av medlemmarna är i åldrarna 6-25” gäller både på förbunds nivå och föreningsnivå, dvs. unga medlemmar i föreningar som inte uppfyller kravet räknas inte in i bidragsunderlaget.

En komplett beskrivning av alla villkor som gäller för organisationsbidraget finns i Förordning (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer.

När det gäller intäkterna från Miljonlotteriet så redovisas de brutto i tabellen ovan. Detta betyder att intäkten som redovisas för IOGT-NTO är den totala intäkten från lotteriet. IOGT-NTO delar därefter ut bidrag till övriga förbund vilka redovisas i tabellen.

I IOGT-NTO:s årsredovisning för 2022, avsnittet om redovisningsprinciper, framgår följande gällande redovisningen av lotteriverksamheten vilket vi valt att inkludera in extenso:

“Miljonlotteriets lotteriverksamhet har bruttoredovisats. IOGT-NTO redovisar lotteriernas hela omsättning och samtliga kostnader i lotteriverksamheten. Den nya spellagstiftningen har möjliggjort tidigareläggning av lotteriavsluten varvid IOGT-NTO redovisat överskotten för både 2019 och 2020 i 2020 års siffror. Lotteriernas intäkter och kostnader har fram till 2019 redovisats hos IOGT-NTO det år som respektive lotteri avslutats, det vill säga normalt året efter det år som lotterna i lotteriet har sålts. Från och med 2020 har lotteriernas intäkter och kostnader redovisats det år som intäkterna erhållits eller kommer att erhållas. Av lotteriöverskottet lämnas anslag till de övriga förbunden inom IOGT-NTO-rörelsen, Junis, UNF och NSF. Anslagen redovisas som en separat kostnadspost i resultaträkningen. År 2021 har lotteriernas redovisning reviderats så att lotteriernas överskott beräknas inklusive operatörens

överskott. Från och med 2021 redovisas anslagen till de övriga förbunden ej vid utbetalning utan som skuldpost i årsredovisningen. Därav har både 2020 och 2021 års anslag till övriga förbund kostnadsförts 2021.”

Notera att periodiseringsprinciperna för överskottet från Miljonlotteriet är annorlunda i de övriga förbunden.

Analys

Under den här studerade perioden (2014 - 2022) har samtliga förbund vidkänts en minskning i antalet medlemmar: IOGT-NTO ca 34 %, Junis ca 24 %, NSF ca 28 % och UNF ca 63 %. Tillsammans har de fyra förbundet tappat ca 35 % av den samlade medlemskåren under de senaste åtta åren. Detta återspeglas direkt i inbetalda medlemsavgifter för IOGT-NTO som sjunkit med ca 34 %.

Värt att notera i sammanhanget är att NSF i sitt svar noterar att Scouterna i Sverige har ökat sitt medlemsantal nio år i rad (oaktat NSF:s minskning). Under 2022 ökade, enligt uppgiftslämnaren, Scouterna med 4047 medlemmar och har idag över 80 000 medlemmar. Scoutrörelsen internationellt är också på frammarsch.

När det gäller organisationsbidraget från MUCF består det av två delar: ett grundbidrag om utgår lika till alla förbund som uppfyller kraven i förordningen och en rörlig del som baseras på antalet godkända föreningar i kombination med antal medlemmar i dessa föreningar.

Intäkterna från Miljonlotteriet har sjunkit med närmare 70 % sedan 2015 vilket påverkar samtliga förbunds intäkter. Något förenklat kan vi konstatera att alla tre barn- och ungdomsförbund under perioden fått se sina bidrag från Miljonlotteriets verksamhet i stort sett halveras.

Referenser

Förordning (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer.